

DORADZTWO ZAWODOWE

Współczesny rynek edukacji i pracy charakteryzuje się ciągłymi zmianami. Globalizacja gospodarki, postęp informatyczny, wzrastająca ilość informacji dotycząca zawodów, dróg kształcenia, bezrobocia powoduje trudności w przystosowaniu się do tych zmian. Młody człowiek powinien być przygotowany do funkcjonowania w nowej rzeczywistości, gotowy do podnoszenia swoich kwalifikacji, ustawicznego doksztalcania się, zdobywania nowych umiejętności przydatnych w podejmowaniu racjonalnych decyzji dotyczących wyboru zawodu. Dlatego też ważna jest umiejętność planowania kariery edukacyjno-zawodowej przez uczniów, umiejętność podejmowania trafnych wyborów. Planowanie nie jest jednak jednorazową decyzją, ale procesem występującym w okresie całego życia. Profesjonalne poradnictwo zawodowe, działania z zakresu orientacji zawodowej pomagają w kształtowaniu tej kariery.

Schemat systemu edukacji

Kto to jest doradca zawodowy ?

Doradca zawodowy - udziela pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia w formie grupowych i indywidualnych porad zawodowych uwzględniając możliwości psychofizyczne i sytuację życiową klientów, a także potrzeby rynku pracy oraz możliwości systemu edukacyjnego. Doradca pomaga nie tylko w wyborze zawodu i szkoły, ale także przy zmianie zawodu, wybraniu drugiego kierunku studiów, samozatrudnieniu czy poszukiwaniu pracy. Doradca poprzez współpracę z klientem, zaznajamia go z nowymi sposobami kontaktowania się z pracodawcą, sposobami poszukiwania pracy oraz możliwościami zawodowymi na rynku pracy.

Doradca zawodu udziela pomocy młodzieży i osobom dorosłym w wyborze zawodu, kierunku kształcenia czy dalszego szkolenia. Uwzględnia przy tym zarówno możliwości psychofizyczne, sytuację życiową jak i potrzeby rynku pracy i możliwości systemu edukacyjnego.

Współpracuje z rodzicami i nauczycielami w procesie orientacji zawodowej uczniów. Wykorzystuje swoją wiedzę o zawodach, rynku pracy oraz technicznych środkach przekazywania informacji zawodowej.

Doradcy pracują w rozmaitych placówkach i zajmują się zarówno dziećmi w różnym wieku, młodzieżą jak i osobami dorosłymi. Współczesny doradca ma do spełnienia trudne zadanie, ponieważ pomoc w wyborze zawodu nie jest obecnie traktowana jako jednorazowy akt, ale jako ciąg decyzji, proces kolejnych przybliżeń, który zaczyna się we wczesnym dzieciństwie i trwa przez całe życie człowieka. Działalność doradcy w wąskim znaczeniu polega głównie na podawaniu informacji zawodowej, natomiast w szerszym znaczeniu rola doradcy będzie postrzegana jako wychowawcy, który działa świadomie i celowo, stymulując tym samym młodzież oraz osoby dorosłe do samodzielnego podejmowania decyzji zawodowej.

Wyróżnia się trzy etapy poradnictwa zawodowego:

- 1) pod koniec szkoły podstawowej, kiedy istnieje konieczność wyboru szkoły gimnazjalnej.**
- 2) pod koniec szkoły gimnazjalnej, uczeń ma prawo wyboru szkoły ponadgimnazjalnej.**
- 3) pod koniec szkoły średniej, kiedy dokonuje się wyboru kierunku studiów lub szkoły pomaturalnej.**
- 4) w zakładzie pracy, kiedy zachodzi konieczność zmiany pracy lub zawodu.**

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO

Podejmowanie działań mających na celu przygotowanie uczniów Zespołu Szkół im. Bohaterów Narwiku w Warszawie do wyboru zawodu oraz przygotowania do kształcenia na szczeblu wyższym.

Wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego – (WSDZ) stwarza uczniowi realną możliwość zdobycia wiedzy i umiejętności niezbędnych do odnalezienia swojego miejsca na drodze kariery zawodowej - poznania siebie i własnych predyspozycji zawodowych, zasad rządzących rynkiem pracy, uzyskania informacji o lokalnym rynku pracy, zaplanowania własnej kariery zawodowej.

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA Ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu kierunku kształcenia. System powinien określać: role i zadania doradcy w ramach rocznego planu działań, czas i miejsce realizacji zadań, oczekiwane efekty, formy i metody pracy. (opr. A. Łukaszewicz)

Funkcjonowanie WSDZ w Zespole Szkół im. Bohaterów Narwiku w Warszawie.

- mgr Marek Socha – pedagog szkolny/doradca zawodowy – osoba opracowująca WSDZ

osoby współuczestniczące

- dyrektor szkoły

- wicedyrektor szkoły

- wychowawcy klas

- nauczyciele uczący

Założenia Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego

- wybór zawodu nie jest pojedynczym, świadomym aktem decyzyjnym ale procesem rozwojowym i stanowi sekwencję decyzji podejmowanych na przestrzeni wielu lat życia,
- preferencje zawodowe wywodzą się z doświadczeń dzieciństwa i rozwijają się wraz z upływem czasu,
- na wybór zawodu wpływają głównie wartości, czynniki emocjonalne, rodzaj i poziom wykształcenia oraz wpływ środowiska.
- WSDZ obejmuje indywidualną i grupową pracę z uczniami, rodzicami i nauczycielami (Radą Pedagogiczną), ma charakter planowych działań.

Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego w ramach pracy:

a) z Radą Pedagogiczną obejmuje:

- Określenie priorytetów dotyczących orientacji i informacji zawodowej w ramach programu wychowawczego szkoły na każdy rok nauki.
- Określenie priorytetów dotyczących gromadzenia informacji i prowadzenia poradnictwa zawodowego w szkole.

- Realizację działań z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej i roli pracownika.

b) Z uczniami obejmuje:

- poznawanie siebie, zawodów, udzielanie informacji edukacyjnej i zawodowej.
- autodiagnozę preferencji i zainteresowań zawodowych.
- analizę potrzeb rynku pracy i możliwości zatrudnienia na rynku pracy.
- indywidualną pracę z uczniami mającymi problemy z wyborem szkoły i zawodu.
- pomoc w planowaniu rozwoju zawodowego.
- konfrontowanie samooceny uczniów z wymaganiami szkół i zawodów,
- pomoc w budowaniu kolejnych etapów rozwoju edukacyjno-zawodowego.
- wskazywanie możliwości kształcenia w systemie pozaoświatowym,
- poruszanie się na rynku pracy
- przygotowanie do samodzielności w trudnych sytuacjach życiowych takich jak:
egzamin, poszukiwanie pracy, podjęcie roli pracownika, zmiana zawodu, bezrobocie.

DZIAŁALNOŚĆ SZKOLNEGO DORADCY ZAWODOWEGO W RAMACH WSDZ

1. Cele działania szkolnego doradcy zawodowego

- Przygotowanie młodzieży do trafnego wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia oraz opracowania indywidualnego planu kariery edukacyjnej i zawodowej.
- Przygotowanie ucznia do radzenia sobie w sytuacjach trudnych, takich jak: - bezrobocie, - problemy

zdrowotne, - adaptacja do nowych warunków pracy i mobilności zawodowej.

- Przygotowanie ucznia do roli pracownika.
- Przygotowanie rodziców do efektywnego wspierania dzieci w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych.
- Pomoc nauczycielom w realizacji tematów związanych z wyborem zawodu w ramach lekcji przedmiotowych.
- Wspieranie działań szkoły mających na celu optymalny rozwój edukacyjny i zawodowy ucznia.

2. Zadania szkolnego doradcy zawodowego

- Systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje i pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej.
- Gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia (w zapleczu merytorycznym, jakim jest Ośrodek Kariery).
- Wskazywanie osobom zainteresowanym (młodzieży, rodzicom, nauczycielom) źródeł dodatkowej, rzetelnej informacji na poziomie regionalnym, ogólnokrajowym, europejskim na temat: o rynku pracy, o trendów rozwojowych w świecie zawodów i zatrudnienia, o wykorzystania posiadanych uzdolnień i talentów w różnych obszarach o świata pracy, 8 o instytucji i organizacji wspierających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w życiu codziennym i zawodowym, o alternatywnych możliwości kształcenia dla młodzieży z problemami o programów edukacyjnych Unii Europejskiej.
- Udzielanie indywidualnych porad edukacyjnych i zawodowych uczniom i ich rodzicom.

- Prowadzenie grupowych zajęć aktywizujących, wspierających uczniów w świadomym planowaniu kariery i podjęciu roli zawodowej poprzez przygotowanie ich do aktywnego poszukiwania pracy, prezentowania się na rynku pracy oraz wyposażenie ich w wiedzę na temat reguł i trendów rządzących rynkiem pracy.
- Wspieranie rodziców i nauczycieli w działaniach doradczych poprzez organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych, udostępnianie im informacji i materiałów do pracy z uczniami itp.
- Współpraca z Radą Pedagogiczną w zakresie: - tworzenia i zapewnienia ciągłości działań wewnątrzszkolnego systemu doradztwa, zgodnie ze statutem szkoły, - realizacji zadań z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej.
- Współpraca z instytucjami wspierającymi wewnątrzszkolny system doradztwa: kuratoria oświaty, centra informacji i planowania kariery zawodowej, poradnie psychologiczno – pedagogiczne, powiatowe urzędy pracy, przedstawiciele organizacji zrzeszających pracodawców itp.

Korzyści wynikające z działalności szkolnego doradcy zawodowego

Realnie i efektywnie działający wewnątrzszkolny system doradztwa pozwala realizować następujące cele:

związane z kształtowaniem postaw i zachowań uczniów:

- przygotowanie do samodzielnego i aktywnego kształtowania swojej drogi zawodowej,
- rozwój umiejętności rozpoznawania własnych zasobów osobistych i ich wykorzystywania w kształtowaniu swojej drogi zawodowej,

- kształcenie nawyków nieustannego planowania przyszłości i konsekwentnego dążenia do realizacji celu,
- kształtowanie postawy otwartości na wiedzę i prezentowania swojej osobowości,
- kreowanie postaw aktywnych, przewyższania bierności, radzenia sobie w sytuacjach trudnych i stresowych.

związane z kształceniem umiejętności uczniów:

- planowania przyszłości zawodowej,
- organizowania działań swoich i zespołu (praca w grupie),
- przygotowania dokumentów związanych z pracą zawodową,
- poszukiwania pracy,
- prezentowania się na rynku pracy,
- nawiązywania kontaktów z pracodawcą (osobistych, telefonicznych, listy, kontakty przez internet itp.),przeprowadzania negocjacji.

związane z wiedzą uczniów:

- poznanie "świata zawodów" (m.in. zadań i czynności, środowiska pracy, przeciwwskazań i wymagań zawodów),
- poznanie potencjalnych ścieżek edukacyjnych w wybranych zawodach,
- poznanie zasad obowiązujących w kompletowaniu dokumentacji związanej z pracą,
- poznanie podstaw prawa pracy,
- poznanie zasad prowadzenia korespondencji związanej z zatrudnieniem.

WSDZ Podział na klasy:

Klasa I – Zapoznanie uczniów na czym polega doradztwo edukacyjno-zawodowe oraz omówienie jak wygląda rynek pracy w Polsce i Unii Europejskiej. Następuje również samopoznanie stron określenie mocnych i słabych cech i predyspozycji .

Klasa II – Charakterystyka pojęć typu: bezrobocie, rynek pracy, CV, list motywacyjny, doradztwo i poradnictwo zawodowe, doradztwo indywidualne grupowe, zawodoznawstwo itp.

Klasa III – Pisanie CV, listu motywacyjnego, przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej oraz jak wygląda szukanie pracy.

Klasa IV (maturalna) – Omówienie jak wygląda proces rekrutacji i selekcji, omówienie cech i predyspozycji, które pomogą w poszukiwaniu pracy i odnalezienia się w nowym środowisku.

Przydatne informacje !!!

Poszukiwania pracy muszą być systematyczne i skierowane tam, gdzie możemy uzyskać interesujące nas informacje. Aby to zrobić, należy:

- Wykorzystywać kontakty osobiste. Sieć znajomych to potencjalne źródło informacji o miejscach pracy, firmach, ich pozycji i atmosferze pracy. Tę sieć stanowią koledzy, przyjaciele, rodzina, znajomi, oraz wszyscy zaprzyjaźnieni z tymi osobami. Im więcej osób będzie zaangażowanych w poszukiwanie pracy, tym większa będzie szansa na jej znalezienie.
- Czytać prasę lokalną. Lektura prasy powinna dotyczyć:
  - anonsów ogłoszeń o miejscach pracy, co pozwoli na orientację o ofertach pracy, wymaganiach pracodawców i poszukiwanych pracownikach,
  - informacji związanych z rynkiem pracy, trendami rozwojowymi funkcjonujących przedsiębiorstw oraz nowymi technologiami itp.
- Słuchać radia.

- Oglądać telewizję (radio i telewizja dostarczyć nam może podobnej wiedzy co prasa).
- Rozmawiać ze specjalistami. Liczne organizacje i instytucje oferują pomoc zarówno w znalezieniu pracy, jak i poruszaniu się po meandrach rynku pracy. Godne polecenia są:
  - Młodzieżowe agencje pracy, prowadzące banki danych zarówno o przedsiębiorstwach, jak i o osobach poszukujących pracy. Swoją ofertę kierują do absolwentów szkół wszystkich typów.
  - Stowarzyszenia branżowe, np. NOT, organizujące specjalistyczne szkolenia oraz udzielające informacji dotyczących istniejących firm,
  - Izby handlowo-przemysłowe udzielające również informacji o pomocy prawno-finansowej, związanej z podjęciem działalności gospodarczej,
  - Powiatowe urzędy pracy, zajmujące się pośrednictwem pracy, informujące o ofertach pracy, kursach dających kwalifikacje i uprawnienia wymagane na rynku pracy, propozycjach stażu pracy i prac interwencyjnych, sytuacji prawnej bezrobotnego absolwenta. Przy urzędach pracy działają sale informacji zawodowej i poradnictwa zawodowego, biura planowania karier, medioteki, kluby pracy – wspierające klientów przez zajęcia grupowe i konsultacje indywidualne,
  - Centra informacji i planowania kariery zawodowej przy wojewódzkich urzędach pracy.

Gdzie szukać pracy

Informacje o wolnych etatach i zapotrzebowaniu na nowych pracowników można znaleźć w następujących źródłach:

- ✓ Gazety i dzienniki
- ✓ „Gazeta Wyborcza” – poniedziałkowy dodatek „Praca”
- ✓ Internet,
- ✓ Internetowe serwisy rekrutacyjne (takie jak: www.jobpilot.pl),
- ✓ Strony internetowe firm – zarówno doradztwa personalnego, jak i bezpośrednio firm poszukujących pracowników,
- ✓ Firmy doradztwa personalnego – prowadzą bazę danych, do której można przesłać swój list motywacyjny wraz z życiorysem (c.v.). Do życiorysu należy dołączyć formułę: „Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych dla potrzeb niezbędnych do realizacji procesu

rekrutacji, zgodnie z Ustawą o Ochronie Danych Osobowych z dnia 28.08.1997 r.”,

- ✓ Urzędy pracy,
- ✓ Bezpośrednie kontakty (znajomi, koledzy, wizytówki itp.).

Szukając pracy należy pamiętać o tym, że jej znalezienia to nie jest kwestia tygodnia czy dwóch tygodni. Zazwyczaj potrzebna na to od jednego do kilku miesięcy.

Obowiązujące akty prawne dotyczące udzielania uczniom pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia

1. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. –Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2003 r., Nr 118, poz. 1112, Nr 137, poz. 1304, Nr. 203, poz. 1966, Nr. 228, poz. 2258 oraz z 2004 r., Nr. 96, poz. 959 i Nr 179, poz. 1845).

2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U.z 1996 r., Nr 67, poz. 329 ze zm.)zobowiązuje placówki oświatowe do "przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia".

3. Rozporządzenie MEN z dnia 9 lutego 2007 r.
w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół, wprowadza funkcjonowanie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego i nakłada na dyrektorów i rady pedagogiczne szkół ponadgimnazjalnych "obowiązek organizacji wewnątrzszkolnego systemu poradnictwa zawodowego oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu”.

4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010r.
w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 13 czerwca 2003 r. w sprawie rodzajów, organizacji oraz sposobu działania publicznych placówek kształcenia

ustawicznego i publicznych placówek kształcenia praktycznego, w tym publicznych ośrodków doksztalcania i doskonalenia zawodowego (Dz. U. z 2003 r. Nr 132, poz. 1225).

6. Rozporządzenie MEN z 23 marca z 2009 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych.

7. Statut szkoły.

8. Strategia Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013.

9. Memorandum dotyczące kształcenia ustawicznego, uchwalone przez Komisję Europejską w 2000 r.- w punkcie 5 zawiera zalecenia dotyczące profesjonalnej pomocy doradczej dla uczniów i studentów. Państwa Unii Europejskiej stosują te zalecenia w praktyce.